

Νικήτας Κακλαμάνης

Παρουσίαση βιβλίου του Μανώλη Γλέζου

«Και ένα μάρκο να ήταν...»

Με ιδιαίτερη χαρά βρίσκομαι ανάμεσά σας για την παρουσίαση του βιβλίου του Μανώλη Γλέζου «Κι ένα μάρκο να ήταν...». Ασφαλώς για τον συγγραφέα δεν χρειάζονται συστάσεις, ούτε για την πορεία του και το ρόλο που διαδραματίζει στη ζωή της χώρας την τελευταία 70ετία. Εβδομήντα χρόνια δίνει το δικό του παρόν και ο κάθε Έλληνας οφείλει να γνωρίζει.

Είμαστε εδώ για την παρουσίαση ενός βιβλίου, το οποίο θα έπρεπε να έχει εκδοθεί με μέριμνα της πολιτείας και προ πολλών ετών. Είμαστε εδώ γιατί οφείλουμε, ο καθένας από το δικό του μετερίζι, να συμβάλουμε στον κοινό προβληματισμό. Έναν εθνικό προβληματισμό, όπως προκύπτει μέσα από επίσημα κείμενα. Αλλά και για έναν επιπρόσθετο λόγο: Είμαστε εδώ γιατί οφείλουμε να σεβόμαστε την ιστορία και τις θυσίες ενός ολόκληρου λαού. Θυσίες που ξεκίνησαν με την προσπάθεια δημιουργίας του νεοελληνικού κράτους και φαίνεται να συνεχίζονται περίπου δύο αιώνες τώρα.

Επιθυμώ να ευχαριστήσω τον Μανώλη Γλέζο που μου απηύθυνε την πρόσκληση. Μου δίνει την ευκαιρία να ασχοληθώ και πάλι με το θέμα των οφειλών της Γερμανίας προς την Ελλάδα. Έχουν περάσει δεκαεπτά ολόκληρα χρόνια από το 1995, όταν έφερα το θέμα στην Ευρωβουλή. Τότε δυσaréστησα κάποιους όταν τους υπενθύμισα ότι η σημερινή Ευρώπη οφείλει την ύπαρξή της ακριβώς στον ηρωικό αγώνα του ελληνικού λαού.

Επισημαίνω το γεγονός για να προλάβω τους καλοθελητές που θα σπεύσουν με ευκολία να πουν ότι τώρα που βρισκόμαστε εν μέσω μιας πρωτοφανούς κρίσης θυμηθήκαμε το ζήτημα των γερμανικών αποζημιώσεων. Δεν είναι έτσι. Το ζήτημα αυτό θα τολμούσα να πω ότι χρόνια πολλά υπήρξε αυτοσκοπός του Μανώλη Γλέζου και όσων δημιούργησαν το 1996 το «Εθνικό Συμβούλιο Διεκδίκησης των Οφειλών της Γερμανίας προς την Ελλάδα».

Σπεύδω δε να υιοθετήσω τη θέση που εκφράζει ξεκάθαρα ο Μανώλης Γλέζος στο βιβλίο του γράφοντας πως η ανακίνηση του θέματος δεν σχετίζεται με αισθήματα μίσους κατά του γερμανικού λαού. Η Ενωμένη Ευρώπη, για τη διατήρηση της οποίας ο ελληνικός λαός έχει υποστεί τα πιο δυσβάστακτα μέτρα μετά τη Μεταπολίτευση, οφείλει, για να συνεχίσει να υπάρχει, να θεμελιωθεί πάνω

στη φιλία και εμπιστοσύνη ανάμεσα στις χώρες Ελλάδας και Γερμανίας. Και αυτό μπορεί να επιτευχθεί μόνο με το ξεπέραςμα των άλυτων προβλημάτων της Ιστορίας.

Τα βασικά ζητήματα είναι λίγο έως πολύ γνωστά. Η Διάσκεψη Ειρήνης που έγινε στο Παρίσι το 1946 με κατηγορηματική απόφασή της υποχρέωνε τη Γερμανία να καταβάλει στην Ελλάδα το ποσό των 7 εκατομμυρίων 100 χιλιάδων δολαρίων, ως αποζημίωση για την καταστροφή της οικονομικής της υποδομής. Ποσά επιδίκασε επίσης και σε όλες τις υπόλοιπες χώρες της Ευρώπης που κατακτήθηκαν από τις Δυνάμεις του Άξονα. **ΟΜΩΣ**, και αυτό πρέπει να γίνει γνωστό σε όλους, η **ΜΟΝΗ** χώρα που δεν εισέπραξε από τη Γερμανία αυτά που της οφείλει είναι η Ελλάδα. Και το πιο παράδοξο ακόμα: Οι, επίσης κατακτήτριες χώρες της Ελλάδος, Ιταλία και Βουλγαρία, έχουν τακτοποιήσει στο ακέραιο τις οφειλές τους.

Ως προς τη νομική βάση, ξεκαθαρίζεται πως ως οφειλές δεν ορίζονται τα λάφυρα πολέμου που κατάσχονται από το νικητή- κατακτητή και δικαιωματικά, σύμφωνα με τους διεθνείς κανονισμούς, του ανήκουν. Οι οφειλές της Γερμανίας απέναντι στην Ελλάδα συνίστανται στις εξής:

1. Αναγκαστικό δάνειο
2. Στις επανορθώσεις λόγω βλάβης στις υποδομές της χώρας, δηλαδή με απλά λόγια τις οφειλές προς το Δημόσιο
3. Επιστροφή των αρχαιολογικών θησαυρών
4. Αποζημιώσεις των θυμάτων και των οικογενειών τους, που αποτελούν ιδιωτική υπόθεση.

Εννοείται πως η διεκδίκηση των τριών πρώτων είναι υπόθεση του κράτους. Ας κάνουμε μια σύντομη επισκόπηση των τεσσάρων αυτών βασικών θεμάτων:

1. Ακόμη και ο Χίτλερ αναγνώριζε την ύπαρξη του Αναγκαστικού Δανείου. Άλλωστε, οι Γερμανοί πλήρωσαν μόνο δύο δόσεις στην Ελλάδα, και αυτό είναι και μία αναγνώριση πως όντως υπάρχει αυτό το δάνειο. Καθυστέρησε ωστόσο η διεκδίκησή του, διότι η Ελλάδα υποχρεώθηκε να συμφωνήσει ότι θα το απαιτούσε μετά

την ενοποίηση της Γερμανίας. Από τη στιγμή που η ενοποίηση συντελέστηκε δεν υπάρχει καμία δικαιολογία.

2. Οι επανορθώσεις είναι το φυσικό επακόλουθο της Γερμανικής επέμβασης στην οικονομία της χώρας μας. Στην ουσία την κατέστρεψε, με τα μέτρα που πήρε ο κατοχικός στρατός και τα απαριθμεί ένα προς ένα ο συγγραφέας: δηλαδή 1) τη δήμευση και κατάσχεση όλων των προϊόντων που βρίσκονταν στις κρατικές αποθήκες και στα λιμάνια της χώρας, 2) την καταναγκαστική αρπαγή του 51% όλων των μετοχών των κρατικών επιχειρήσεων, των τραπεζών, και όλων των μεγάλων ιδιωτικών επιχειρήσεων, 3) την αναβίωση της οθωμανικής δεκάτης: Το 10% της αγροτικής παραγωγής υποχρεωτικά περνούσε αμέσως στα χέρια τους, χωρίς κανένα αντάλλαγμα, 4) το πλαστό κατοχικό νόμισμα που κυκλοφόρησαν και με το οποίο καταλήστευσαν όλο τον ελληνικό πληθυσμό, 5) τη διατροφή των στρατευμάτων κατοχής που γονάτισε την ελληνική οικονομία.
3. Ως προς το τρίτο ζήτημα, δηλαδή την επιστροφή των αρχαιολογικών θησαυρών, που και αυτό αφορά το Δημόσιο, έχουν καταγραφεί απίστευτες λεηλασίες, κλοπές πολιτιστικών θησαυρών από τα μουσεία, αυθαίρετες αρχαιολογικές ανασκαφές, αρπαγές ευρημάτων που ανακαλύπτονταν κατά τη διάνοιξη δρόμων ή κατά την εκτέλεση οχυρωματικών έργων.
4. Για τις αποζημιώσεις των θυμάτων τα λόγια είναι περιττά. Οι αριθμοί μιλούν από μόνοι τους: α) 45.697 νεκροί από πολεμικά αίτια, β) 600.000 νεκροί από πείνα, γ) 55.225 εκτελεσμένοι στην Ελλάδα, δ) 105.000 νεκροί όμηροι στα γερμανικά στρατόπεδα θανάτου, ε) 300.000 πληθυσμιακή υπογεννητικότητα. ΣΥΝΟΛΟΝ = 1.106.922 ψυχές!

Αξιοσημείωτη επισήμανση: Υπήρχε μία διάταξη της Χάγης που έλεγε ότι ο λαός μιας χώρας ο οποίος έχει κατακτηθεί, υποχρεούται να διαθρέψει τον στρατό κατοχής. Το 1907, όμως, ύστερα από επεμβάσεις ανθρωπιστικών οργανώσεων,

τέθηκε μία ακροτελεύτια φράση, η οποία έλεγε: «Εάν δύναται». Δηλαδή, να τους διαθρέψει, αλλά, εάν δύναται! Κι όμως, η Ελλάδα όχι μόνο υποχρεώθηκε να διαθρέψει 810.000 στρατού, αλλά, κατ' εξαίρεση όλων των άλλων εθνών που είχαν κατακτήσει οι Γερμανοί, να διαθρέψει και το εκστρατευτικό σώμα της Γερμανίας που πολεμούσε στην Αφρική.

Αυτά σε ό,τι αφορά την ουσιαστική διάσταση του θέματος αποζημιώσεις. Αλλά το βιβλίο του Μανώλη Γλέζου θα μπορούσε κάλλιστα να φέρει τον τίτλο **«Η ηθική χρεοκοπία της Γερμανίας»**. Πέρα από την υλική πλευρά που πραγματεύεται υπάρχει η ηθική άποψη. Διότι η Γερμανία με τις πρακτικές που ακολουθεί μπορεί να ωφελείται οικονομικά, αλλά μακροπρόθεσμα περιέρχεται σε ηθική κατάπτωση και υποτιμάται σταθερά η ηθική αξία του πολιτισμού της στην συνείδηση όλων των πολιτισμένων κρατών. Τη ζημιά αυτή θα την αισθανθεί βαθύτατα γιατί ανέκαθεν στήριζε και στηρίζει τη δύναμή της στην υλική επικράτηση.

Τεκμηριωμένα και τολμώ να πω με αντικειμενικό τρόπο αφού χρησιμοποιεί όλες τις πηγές, απ' οιοδήποτε πολιτικό ρεύμα και αν προέρχονται, το βιβλίο αναδεικνύει το δίκαιο. Ένα δίκαιο το οποίο δεν αντιλαμβάνεται η Γερμανική πλευρά. Το δίκαιο και οι εξευτελισμοί δεν φαίνεται να πτοούν τους ιθύνοντές της. Οπότε γεννιέται εμφανές μίσος από τους λαούς που βλέπουν τις εξόφθαλμες αδικίες.

Υπάρχει επίσης μια ιστορική πραγματικότητα που συνήθως παραβλέπουμε. Η μεθοδολογία που ακολουθείται από τον πρώτο παγκόσμιο πόλεμο ακόμη. Όταν αποκαλύφθηκε πως μέσω χρηματοδοτημένων προγραμμάτων η Γερμανία είχε βάλει από τότε στο στόχαστρό της σχεδόν όλα τα κράτη της Ευρώπης, τα οποία και ήθελε να καθυποτάξει. Το γεγονός και μόνον πως ούτε τις αποζημιώσεις εκείνες δεν κατέβαλε, ως ώφειλε και είχε αναγνωρίσει η Γερμανία, θέτει περισσότερους προβληματισμούς. Υπήρχε και τότε κάποιος που αγωνιζόταν, ως δικαιούχος, για εκείνες τις αποζημιώσεις. Δεν ήταν πολιτικός αλλά εφοπλιστής. Συμβάλλοντας δε στον κοινό προβληματισμό σας αποκαλύπτω πως ήταν ο εφοπλιστής Γεώργιος Γ.

Γουλανδρός.¹ Πρέπει δε οι ερευνητές να συμβουλευτούν το υλικό και τις επιστολές του για να αναδείξουν και αυτή την παράμετρο, την οποία βεβαίως δεν παρέλειψε να θίξει ο Μανώλης Γλέζος στο βιβλίο του (σελ. 125-126).

Στο βιβλίο πλανιέται και ένα όνομα, κομβικής σημασίας κατά την δική μου άποψη. Αναφέρεται στον Πρόλογο του Ευάγγελου Μαχαίρα αλλά και στο κείμενο του βιβλίου (σελ. 147). Πρόκειται για τον Ανδρέα Τούση (1903-1979) που έφθασε μέχρι τη θέση του Εισαγγελέως του Αρείου Πάγου, έχοντας προηγουμένως διακριθεί ως εκπρόσωπος της Ελλάδας στη διασυμμαχική υπηρεσία που αντιμετώπισε διεθνώς το θέμα της δίωξης των εγκληματιών πολέμου. Είναι ο δικαστικός λειτουργός που αναγνώρισε τον Μάξ Μέρτεν όταν πήγε στο γραφείο του για να καταθέσει υπέρ ενός Γερμανού υφισταμένου του που κατηγορούνταν για εγκλήματα πολέμου. Τον αναγνώρισε και τον έστειλε στις φυλακές Αβέρωφ. Οι γνωμοδοτήσεις, οι εκθέσεις, τα σημειώματα και οι συνεντεύξεις του αποτελούν εθνική παρακαταθήκη.

Βεβαίως και υπάρχουν ιδεολογικές διαφοροποιήσεις στον τρόπο αντιμετώπισης του θέματος. Χειρισμοί του παρελθόντος πρέπει να θεωρούνται κάτω από το πρίσμα και τις συνθήκες της εποχής που λήφθηκαν οι αποφάσεις στην Ελλάδα. Επίσης, κατά την δική μου άποψη, έχουν τη δική του ιστορική σημασία οι στερεότυπες απαντήσεις που έδινε επισήμως η Βουλή των Ελλήνων, ακόμη μέχρι το 2010: «Καμία Κυβέρνηση δεν παραιτήθηκε από τις αξιώσεις μας τόσο για το κατοχικό δάνειο όσο και για τις πολεμικές αποζημιώσεις από τη Γερμανία». (υποσ. 100)

Στην καθημαγμένη χώρα, την οποία –όπως αποδεικνύει ο Γλέζος– τιμώρησαν οι ναζιστές για την αντίστασή της. Αλλά οι όποιες απόψεις, οι διαφορετικές θεωρήσεις, τυχόν ενστάσεις θα υποκλιθούν και θα υποχωρήσουν στο τεκμήριο υπ' αριθμόν 1 (σελ. 191-196) που δημοσιεύεται στο βιβλίο και είναι η εμπιστευτική έκθεση του Νομάρχη Βοιωτίας Ι. Γεωργόπουλου. Συντάχθηκε τον Ιούνιο 1944 και προτρέπω να ανατυπωθεί το πρωτότυπο και να διανεμηθεί απανταχού της γης για να μάθουν όλοι την αλήθεια. Είχα ξαναδιαβάσει το

¹ Ενδεικτικά για τις θέσεις Γουλανδρή βλ. εφημερίδα «ΤΟ ΒΗΜΑ», 3 Οκτωβρίου 1975, σελ. 5, όπου δημοσιεύεται επιστολή του.

ντοκουμέντο αυτό αλλά μου δόθηκε η ευκαιρία να εντρυφήσω τώρα με μεγαλύτερη προσοχή και συγκλονίστηκα.

Πιστεύοντας στον γόνιμο προβληματισμό θα κλείσω επισημαίνοντας πως το βιβλίο σφραγίζει με εγκυρότητα μια εθνική εκδίκηση και ανοίγει ένα μεγάλο κεφάλαιο για την ελληνική εξωτερική πολιτική. Εξεγείρονται συνειδήσεις όταν γίνονται γνωστά τα νούμερα. Είναι ιστορικά και ηθικά θεμελιωμένη αξίωση της Ελλάδας οι γερμανικές αποζημιώσεις. Οφείλουμε να μην παραιτηθούμε. Για τη μνήμη όλων των θυμάτων της Βέρμαχτ. Για την πρωτοφανή τραγωδία που υπέστη ο ελληνικός λαός από τα γερμανικά στρατεύματα κατοχής. Ο ελληνικός λαός που ήταν, είναι και θα είναι δημιουργός και προαγωγός πολιτισμού, όσο κι αν κάποιοι επιδιώκουν το αντίθετο.

Τέλος, το οφείλουμε για τη νέα γενιά που δεν θα άντεχε άλλη μια παραγραφή της Ιστορίας. Ο τρόπος που θέτει τα ζητήματα, τα τεκμήρια στα οποία στηρίζεται και οι παραπομπές του ελπίζω ότι θα δώσουν τροφή για περαιτέρω προσπάθειες. Αλλά πρέπει να συνεχίσουμε. Να αφουγκραστούμε τις αγωνίες του Μανώλη Γλέζου και να βάλουμε, ο καθένας ανάλογα τις δυνάμεις του, το δικό του λιθαράκι. Η επόμενη κίνηση λοιπόν, ας είναι η μετάφραση σε πολλές γλώσσες του βιβλίου του Δημητρίου Μαγκριώτη «Θυσίαι της Ελλάδος και Εγκλήματα Κατοχής 1941-1944», ώστε να μάθουν σε όλη την Υφήλιο τι έδωσε το μικρό αυτό κομμάτι Ελληνικής γης στην ανθρωπότητα.

Από όποιο μετερίζι κι αν προέρχεται ο καθένας μας, με την ίδια ή με διαφορετική ιδεολογία από αυτήν του Μανώλη Γλέζου, νομίζω πως όλοι μας του αναγνωρίζουμε ένα στοιχείο: το πάθος του και την αγάπη του για την Ελλάδα. Στοιχείο που πρέπει όλοι μας να το μιμηθούμε. Φίλτατε Μανώλη, «ακόμα και ένα μάρκο να ήταν», εμείς είμαστε μαζί σου.